

1017 (M.1608–1609) TARIHLİ AYNTAB ŞER’İYYE SİCİLİNİN TANITIMI VE FİHRİSTİ

Zülfiye KOÇAK*

Öz

Osmanlı şehir tarihi çalışmalarının en önemli kaynakları şer’iyye sicilleridir. Ait oldukları döneme ait birçok konuda bilgiler veren sicillerden yararlanma konusu problem teşkil etmektedir. Bu problemi çözenin yollarından biri de bütün sicillerin fihristlerinin yapılmasıdır.

Bu çalışmada, şehir tarihi açısından oldukça önem taşıyan şer’iyye sicillerinden birinin tanıtımını ve fihristini yapmak suretiyle, bu alanda yapılan çalışmalara katkı sunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ayntab, Kadı, Mahkeme, Şer’iyye Sicili.

INTRODUCTION AND THE LIST OF 1017 (AD 1608) ŞER’İYYE RECORDS OF AYNTAB CITY

172

Abstract

The most important sources of Ottoman town history are şer’iyye records. To use the records, which reveal wide range of information on the era they belong, is still poses a problem. One of the ways of overcoming this problem is to make a list of all these records.

In this study, it was aimed to contribute to current studies ongoing in this area by introducing and making a list of one of the şer’iyye records, which is very important in terms of finding out on town history.

Keywords: Ayntab, Kadi, Court, Şer’iyye Records.

* Yrd.Doç.Dr. Zülfiye Koçak, Bitlis Eren Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, zkocak@beu.edu.tr

I-GİRİŞ

Coğrafi konumu itibariyle Ayntab'ın güneydoğu Anadolu ile kuzey Suriye arasında, gerek askeri gerek iktisadi bakımdan stratejik öneme sahip bir bölgede¹, ilk uygarlıkların kurulup geliştiği Mezopotamya ve Akdeniz arasında olması, ayrıca Akdeniz ve Güneyden gelip, doğuya batıya ve kuzeye giden yol kavşakları üzerinde bulunuyor olması tarihinin renkli olmasını sağlamış, dolayısıyla tarih öncesi çağlardan bu yana insan topluluklarının yerleşim sahası olmuştur.² Son yıllarda siyasi tarih çalışmalarının yanı sıra, Ayntab'ın sosyal, kültürel, ekonomik yapısını ortaya koymaya yönelik çalışmalar da önem kazanmıştır. Şehrin bu yönünün ortaya konulması geçmişten kalan belgelerin incelenmesi ile mümkündür. Bu belgeler arasında şer'iyye sicilleri önemli yer tutar. Şer'iyye sicilleri, kadıların mahkemelerde tuttuğu kayıtlar olup, “*Kadı Sicili, Kadı Defteri, Sicil-i Mahfuz*” veya sadece “*Sicil*” olarak da adlandırılmaktadırlar. Kayıtlar tarih sırasına göre belli bir üslup dâhilinde yazılırdı. Kadı ve naiplerin verdiği kararlar defterin bir kısmına yazılırken diğer kısmına ise merkezden gelen her türlü belgeler kaydedilirdi. Kadı ve naip kararlarının yazıldığı kısma *Sicill-i mahfûz*, merkezden gelenlerin kaydedildiği kısma *Sicill-i mahfûz defterlü* denir ve bütün kayıtlar mahkeme görevlilerinden olan mukayyid tarafından tutulurdu.³

Siciller yalnız adli değil, aynı zamanda idari, fiziki, sosyal, ekonomik ve kültürel konuların aydınlatılmasında ana belge durumundadırlar. Mahalli tarihler için; Devlet merkezi ile

¹ Hüseyin Çınar, “18. Yüzyılda Ayıntab (Antep) Sancağı'nın İdari ve Mali Yapısı”, *Selçukludan Cumhuriyete Şehir Yönetimi*, (Editör: Erol Özvar- Arif Bilgin), İstanbul 2008, s.267.

² *Gaziantep İl Yıllığı 2002*, Gaziantep 2002, s.1–5.

³ İbrahim Yılmazçelik, “Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru Diyarbakır Şer'iyye Sicilleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı:90, Haziran 1994, s.42.

yazışmalar, halk dilekleri, fermanlar, ilamlar, hüccetler, beratlar vs. sicil defterlerinde bulunmaktadır. Bunun yanında bölgenin beledî ve inzibatî işleri, devletin çıkardığı yasaklar, ordu için zahire ihtiyacı, vergi toplanması, yetişen ürünler, nüfus, salgın hastalıklar ve aile hayatı ile ilgili konular bu defterlere kaydedilirdi.⁴ Siciller, arşiv evrakını doğrular nitelik taşıdığından zayi olmuş evrakın yerine kullanılabilir en önemli vesikalardır.⁵ Geçmişten günümüze ışık tutan, birinci elden başka bir nüshası bulunmayan bu kaynaklar sayesinde gerçek tarih yazılabilecek ve geçmişimiz en az hata ile öğrenilebilecektir.⁶

Bütün bunlara ek olarak şer’iyye sicillerinin önemini arttıran diğer özellikler şöyle özetlenebilir.

1. Defterlere suret olarak geçen ferman, berat ve mektuplardan ait olunan dönemin bürokratik işleyişi hakkında bilgiler edinmek mümkündür.

2. Şer’iyye sicillerinden devletin ve şehirlerin ehl-i örf ile ehl-i şer yöneticileri hakkında genel bilgilere ulaşılabilir.

3. Şehirlerin mimari tarihi hakkında önemli bilgiler ihtiva ederler.

4. Sicillerde birçok köy, kasaba, mahalle, semt, aşiret ve cemaat isimleri geçmekte bu özelliği ile iskân tarihi açısından önemli bilgiler içermektedirler.

5. Tımar ve Vakıf kayıtları oldukça fazla olduğundan devletin iç işleyişi hakkında sayısız bilgiler içermektedirler.

⁴ İbrahim Yılmazçelik, *Diyarbakır Şer’iyye Sicilleri (Katalog ve Fihristleri)*, Ankara 2001, s.21.

⁵ Mücteba İlgüler, “ Şer’iyye Sicillerinin Toplu Kataloguna Doğru ”, *İÜTD*, İstanbul 1974, Sayı:28–29, s.123.

⁶ İbrahim Yılmazçelik, “1750- 1752 (H.1164- 1165) Tarihli Gaziantep Şer’iyye Sicilinin Tanıtımı ve Fihristi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Elazığ 2002, Sayı:1, Cilt:12, s.327.

6. Sicillere şehirlerdeki esnaf teşkilatı, ticaret, vergi, para arzı, narh ve her türlü satışlar kaydedildiği için iktisat tarihi açısından da önem taşımaktadırlar.

7. Davalar, mahkemelerin işleyiş şeklini, İslam hukuku ve kanunnamelerin uygulanış biçimlerini gösterdiğinden, hukuk tarihi açısından kaynak teşkil ederler.

8. Şer’iyye sicilleri yörede yaşayan halkın günlük yaşantılarını, yiyecek, giyecek, örf ve adetleri hakkında bilgi verdiğinden folklor tarihi araştırmaları için başvurulacak ana kaynaklardır.

9. Şer’iyye Sicillerinde cinayet, kavga, yaralama, hırsızlık, gasp, tecavüz, zina gibi kayıtların sayısı oldukça fazladır. Bu anlamda dönemin sosyolojik yapısının ortaya konulması açısından paha biçilmez kaynaklardır.

II- Gaziantep (Ayntab) Mahkemesi ve Şer’iyye Sicilleri

175

Klasik Osmanlı sancaklarından olan Ayntab, idari bakımdan Osmanlı hâkimiyetine girdiği 1516 yılında idari yönden ilk önce Arap vilayetine⁷ (vilayetin adı daha sonra Şam olarak değişmiştir), 1531 yılında Dulkadir beylerbeyliğinin (Maraş) kurulmasıyla da buraya sancak statüsünde bağlanmıştır.⁸ 1598 yılında, Halep beylerbeyliğine ancak kısa süre sonra ekonomik zorluklar nedeniyle yapılan düzenlemeyle tekrar Maraş eyaleti sınırları içinde yer almış⁹ ve üç yüz yıla yakın bu eyalete bağlı kalmıştır.¹⁰ İdari-askeri bakımdan sancak

⁷ İsmail Altınöz, “Dulkadir Eyaletinin Kuruluşunda Antep Şehri (XVI. Yüzyıl)”, *Cumhuriyetin 75. Yılına Armağan Gaziantep*, (edit. Yusuf Küçükdağ), Gaziantep 1999, s.114.

⁸ İsmail Altınöz, *Dulkadir Eyâletinin Kuruluşu ve Gelişmesi*, Kahramanmaraş 2009, s.81.

⁹ Hüseyin Çınar, *18. Yüzyılın İlk Yarısında Ayntab Şehri’nin Sosyal ve Ekonomik Durumu*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000, s.15.

¹⁰ Altınöz, *Dulkadir Eyâletinin Kuruluşu ve Gelişmesi*, s.71.

merkezi olan şehir aynı zamanda kaza merkezi durumundaydı. Ayntab kadısı şehirde oturur ve *Meclisi-i Şer* denilen mahkemede her türlü idari ve sosyal davalara bakardı.

Ayntab şer’iyye sicilleri¹¹ konusunda ise genel olarak şunları söylemek mümkündür. Tamamı 176 adet olup, 1991 yılında Gaziantep Müzesi arşivinden Ankara Mili Kütüphane Arşivine taşınmıştır. Sicillerin hepsi mikro-filmlere kaydedilmiştir. Araştırmacılara defterlerin zarar görmemesi amacıyla mikro-filmlerden fotokopi çekilmek suretiyle istifade ettirilmektedir. Ayntab şer’iyye sicillerinin en eskisi 938 (M.1531) tarihli, en yenisi 1325 (M.1907) tarihlidir.

III- 11 Numaralı Gaziantep Şer’iyye Sicilinin Tanıtımı

Adı geçen şer’iyye sicili Ankara Milli Kütüphanede bulunmaktadır. Sicil hakkındaki bilgileri şöyle sıralayabiliriz.

Envanter No: 11

Tarihi: Defterde ilk tarih H.12 Şaban 1017 (M. 21 Kasım 1608), son tarih ise H. 25 Zilhicce 1017 (M. 1 Nisan 1609) dur.

Sayfa sayısı: 181

Yaprak Sayısı: 91

Toplam Belge Sayısı: 704

Eni: 14 cm

Boyu: 39 cm

11 Numaralı Ayntab şer’iyye sicil defterine orijinal sayfa numaraları verildiği halde daha sonra görevliler tarafından yeniden numaralandırılmıştır. Bu numaralandırmada ilk sayfaya numara

¹¹ 11 Numaralı Ayntab Şer’iyye Sicilinin Transkripsiyon Değerlendirilmesi, Cuma Çam tarafından 2008 yılında Kafkas Üniversitesi’nde Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

verilmediği için defterin sonuna 179 sayfadan ibaret olduğu kaydı düşünülmüştür. Defter fazla tahrip olmamış belgeler son derece okunaklı bir şekilde yazılmıştır. Yalnız 169. sayfada kayıtlı 652 numaralı ve 171. sayfada kayıtlı 664 numaralı davalar yazı silik olduğundan okunamamıştır.

Belgelerin yazı dili sade ve anlaşılır olmasına rağmen bazen Arapça ve Farsça terkipler kullanılmıştır. Ancak bu tip belge sayısı oldukça azdır. Defterde 118. sayfada kayıtlı olan 445 ve 142. sayfada kayıtlı olan 536 numaralı davalar tamamen Arapça olarak yazılmıştır. Sicilin yazı şekli genellikle divani ve çeşitlidir. Yazı sitili birkaç kâtip tarafından kaleme alındığını göstermektedir.

Sicilde toplam 704 tane kayıt bulunmaktadır. Bu belgelerin büyük çoğunluğu alacak-verecek, alım-satım, evlilik, boşanma, vasi tayini, arazi anlaşmazlığı, miras ve vakıflarla ilgilidir. Bunun yanı sıra sayısı oldukça az olan idari nitelikteki belgeler de sicilde yer almaktadır.

IV- 11 Numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili'nin Vesika Tasnifleri

1-İdarî Nitelikli Vesikalar

Osmanlı adli teşkilatının temel taşı olan kadılar, buldukları yerin hâkimi olduğu gibi aynı zamanda idari işlerin de yürütücüsüydü. Kadı kazalarda sultanın temsilcisi ve en yetkili amirlerden biriydi. Bundan dolayı merkez tarafından taşraya gönderilen birçok emir ve fermanlar direk olarak kadıya hitaben yazılırdı. Sancaklarda dini ve sosyal kurumlarda görev yapan yöneticilerin çoğu kadı arzı ile atanmaktaydı. Bu kısımda atama ve aziller, kalede ambar olunan mühimmat, tamir, tımar tasarrufu ve idari nitelikli diğer vesikalar bulunmaktadır.

a-Atama ve Aziller

Şehirde herhangi bir vazifeye görev tayinlerini ve görevden alınmaları ifade eden vesikalardır. Mesela, 29 Şaban 1017/8 Aralık 1608 tarihli kayıтта Ammu Mahallesi’nde bulunan Akaya mescidi vakfına günlük bir akçeyle müteveli olan El-hac Mehmed bin Derviş mahkemede kendi isteğiyle görevini Hüseyin bin Ahmed’e bırakmıştır. Vazifenin tevcih olunup zabt ve tasarruf etmek için temessük talep edilmesi amacıyla dava kayıtlara geçirilmiştir.¹²

b- Kalede Ambar Olunan Mühimmat Hakkındaki Vesikalar

Kale, Osmanlı şehirlerinde, yönetim fonksiyonu yüklenmiş, devlete ait belgelerin, devlet geliri olarak halktan toplanan vergi ve paranın, tüccarın kıymetli mallarının ve devletin çeşitli ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılacak malların saklandığı mekân konumundaydı. Ayntab kalesinde ambar olunan mühimmat ile ilgili sancak beyine ve dizdara yazılan emirler bu grup içerisinde değerlendirilmiştir.

c- Tamir İle İlgili Olanlar

Şehir genelinde kamu ve sosyal kurumların tamiriyle ilgili yazılmış vesikalardır. Bu tamirlere harcanacak para tutarı ve paranın nereden temin edileceği kayıtlarda açıkça belirtilmiştir. 2 Şevval 1017/9 Ocak 1609 tarihli belgede kale tamiri için gerekli olan 50 kuruşun ihtisab mahsulünden alınması için tezkire-i şerif verildiği kayıtlıdır.¹³

d- Tımar Tasarrufu ve Yaşanılan Sorunlar İle İlgili Olan Vesikalar

Osmanlı devletinde arazinin çoğu devlet malı idi. Devlet mir-i arazi dediği araziye köylüye bazı şartlarla işletmeye vermiştir. Bu arazi gelirlerini özellikle taşrada hizmet ve maaş karşılığında bir görevliye toplatabilirdi ki, bu uygulama *Tımar* sisteminin gelişmesini sağlamıştır.

¹² GŞS. 11- 36/134.

¹³ GŞS. 11- 90/340

Osmanlı toprak sisteminde önemli bir yere sahip olan bu sistemde XVII. yüzyıla gelindiğinde sıkıntılar yaşanmıştır. Bu kısımda tımar ve tımarla ilgili sorunlara yer verilmiştir. Tımarla ilgili gönderilen her türlü belgeler de sicillere kaydedilmektedir. 4 Zilkade 1017/9 Şubat 1609 tarihinde tımar erbabından Veli bin Küllan’ın tımarından olan mezra sakinlerinden alacağını tahsil etmek için gösterdiği çaba kayıtlara geçmiştir.¹⁴

II- İktisadi ve Mali Nitelikli Vesikalar

Şehirde çeşitli seçenekler doğrultusunda halkın kullanılabileceği kaynaklar ile karşılanmak istenen ihtiyaçlar arasında, üretimden tüketime sahip oldukları bütün faaliyetler bu bölüm içerisinde derlendirilmiştir. Osmanlı kadısı bulunduğu yerin ekonomik ve mali hayatının organizasyonunda önemli sorumluluklar üstlenmiş, üstlendiği sorumluluklarla ilgili alınan kararlar ve idari-cezai uygulamalar sicillere kaydedilmiştir. Şehir hayatını belirleyen geçim tarzı, alınan ve satılan mallar, yetişen zirai mahsuller, üretilen sanayi mamulleri, ferler arasındaki ticari ilişkiler, mal fiyatları şehir ekonomik faaliyetlerin göstergesidir. Yine halktan toplanan vergiler kadının sorumluluk alanına girdiğinden bu kısım içerisinde değerlendirilmiştir. Bütün bu sayılan faaliyetleri kapsayan belgelerin toplam adedi 486’dır. (Bakınız tablo).

a- Alacak-Verecek

Kişiler arası ilişkilerden olan borç alıp-verme olayı insanlar arasında yaşanan bir dayanışma örneğini teşkil etmekle beraber verilen borçların geri alınamaması günümüzde olduğu gibi geçmişte de kişiler arası gerilimlere neden olmuştur. Kayıtlara yansıyan borç davalarından, insanlar arasında üç şekilde borç verildiğini görmekteyiz. Bunlardan ilki

¹⁴ GŞS. 11- 114/430

karz-ı hasen dediğimiz faizsiz borç verme, ikincisi mu’amele-i şer’iye denilen ve belirli bir kâr oranıyla verilen borç, üçüncüsü de önceden belirlenen bir zamanda ödenmesi şart koşularak verilen vadeli borç vermedir. Bu tip davalar çeşitlilik arz etmekte olup çözümlerinde de farklı yollar kullanılmıştır. Bu kısımda incelenen kayıtlar, kişilerin birbirleriyle sözleşmesini oluşturan ve şahitlerin tasdikine dayalı hüccetler olabildiği gibi, dava sonucunda kadının hükmünü içeren ilâmlar da olabilmektedir. Mesela, 15 Şaban 1017/24 Kasım 1608 tarihli kayıтта Valid bin Abdullah mahkemede Kürd Ali bin Şayık ve Hamza bin Halil’de 20 batman üzümü olduğunu söyleyerek talep etmiştir. Bunun üzerine kadı bu kişilere sormuş kişilerin durumu kabul etmeleriyle *edasına hükm olundu* ibaresiyle dava kayıtlara geçmiştir.¹⁵

b- Satışlar

Kişiler arası arz-talep ilişkilerini içeren vesikalar bu grup içerisinde değerlendirilmiştir. Bu türden belgeler içerisinde ev, bağ, bahçe, arazi, bostan, dükkân ve değirmen gibi gayrimenkuller yanında köle ve her türlü eşya satışlarını içeren satış hüccetleri bulunmaktadır. Yapılan satışlar Müslümanlar arasında olabildiği gibi Müslümanlarla zimmiler arasında da olabilmekteydi. Satış türleri arasında en yaygın kullanılan ise kati satış anlamına gelen bey-i bat’tır. Bunun yanı sıra belirli bir süre içinde satılan malı geri almak şartıyla yapılan bey’-i bi-l-vefa¹⁶ ve belirlenen bir zamanda ödenmesi şart koşularak yapılan vadeli¹⁷ satış türleri de mevcuttu. Yine bu belgeler içerisinde mir-i için yapılan ve parası beyt’ül-mâl’e aktarılan satışlarda bulunmaktadır.

¹⁵ GŞS. 11- 7/28

¹⁶ GŞS. 11- 1/6 (12 Şaban 1017’de Kozanlı mahallesi’nde bulunan bir ev ile Kızıl hisar Fevkani köyünde bulunan 9 adet ceviz ağacı bey’-i bi-l-vefa satım akdiyle satılmıştır.)

¹⁷ GŞS. 11- 30/113 (26 şaban 1017’de Bostancı Mahallesi’nde ölen Bahar Ali’nin küçük oğlu Ömer’e vasi olan Abdülkadir müteveffanın mahallede bulunan evini Seyyid Zeynel’e 30 kuruşa verip 16 kuruşunu peşin almış 14 kuruşunu beş ay sonraya vade vermiştir.)

Mesela, Recep 1017/Ekim 1608 tarihli bir kayıttta Divan tezkeresiyle Ayntab’da bulunan Canpolatoğlu eşkiyasından olan sekbanların emlak ve erzaklarını zabt etmekle görevli Mehmed Çavuş, El-hac Recep adlı sekbanı ait 4000 tiğek bağı 30 kuruşa miri için Şeyh Ahmed’e satmıştır.¹⁸

c- Mukataa İle İlgili Kayıtlar

Mukataa, Osmanlı maliyesinde coğrafi sınırları, vergi tür ve miktarları belirlenmiş ve hazineye ait önemli gelir kaynaklarını ifade etmek için kullanılan bir terimdir.¹⁹ 27 Ramazan 1017/4 Ocak 1609 tarihli belgede Ayntab ihzariyesinin sekiz bin akçe karşılığında berat-ı şerif ile dergâh-ı âli kapıcılarından Şaban bin Abdi’nin tasarrufuna verildiği kayıtlıdır.²⁰

d- Vergilerle İlgili Kayıtlar

Devletlerin, toplumu ilgilendiren görev ve hizmetlerin düzenli yürütülebilmesi için başvurduğu yöntemlerden biri olan vergi, sosyal ve ekonomik hayatta önemli bir yere sahiptir. Osmanlı İmparatorluğu’nda halkın vergilendirilmesi iki ana başlık altında gerçekleştirilmekteydi. Bu vergilerin ilki, çerçevesi İslam hukuku ile belirlenmiş olup “*Tekâlif-i Şer’iyye*” adıyla anılmaktaydı. İkinci ise devletin zaruret hissettikçe değişik zamanlarda, ancak şer’i kuralları ihlal etmeden halktan muhtelif ad ve şekillerde aldığı vergilerdir ki, bunlar “*Tekâlif-i Örfiye*” ismiyle bilinmekteydi. Bu vergilerin miktarı daha önceden genellikle belirlenmemekte ve meydana gelen gelişmelere göre yürürlüğe konulmaktaydı.²¹ 11 Şevval 1017/18 Ocak 1609 tarihli kayıttta Ayntab’da çift bozan vergisinin miktarı 300 akçe olup, İbrahim

¹⁸GŞS. 11- 4/19

¹⁹ Şevket Pamuk, *100 Soruda Osmanlı- Türkiye İktisadi Tarihi 1500- 1914*, İstanbul 1993, s.127.

²⁰ GŞS. 11- 76/84

²¹ Halil İnalçık, “Osmanlı’da Raiyet Rüsümü”, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, İstanbul 1993, s.31–67; Mehmet Genç, “18. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi ve Savaş”, *Osmanlı İmparatorluğu’nda Devlet ve Ekonomi*, İstanbul 2003, s.211–225.

köyünden çiftini bozup Ayntab’da oturan Ramazan bin Hüseyin, İbrahim bin Mehmed Fakih, Sıdkı bin Sıdkı ve Hasan bin Şaban’dan bu verginin alındığı kayıtlıdır.²²

e- Narh Kayıtları

Narh; şehrin ileri gelenlerinin bulunduğu bir kurul tarafından, satılan mallara fiyat tespit edilmesidir. 25 Şaban 1017/4 Aralık 1608 tarihli belgede şehir subaşı Ali’nin talebiyle bir deveye günlük yarım kuruş *alâf baha* tayin olunmuştur.²³

f- İcâre (Kira) İşleri İle İlgili Kayıtlar

Bu çeşit kayıtlar gayrimenkul ve menkul eşyanın kullanımını ücret karşılığında başkasına devretmeye dair konuları kapsamaktadır. Mesela, 15 Şaban 1017/24 Kasım1608 tarihli belgede Hasan Çelebi ibn Hevace Sıdkı’nın Uzun Pazar’da bulunan bir bâb kasap dükkânını aylık 30 pareye Müsli bin Hüseyin’e kiraya verdiği kayıtlıdır.²⁴

g- Hibe ve Temlikle İlgili Kayıtlar

İnsanın özünde taşıdığı yardım severlik ve cömertlik duygularından beslenen bu kavramlar birine herhangi maddi ve manevi karşılık beklemeden mal kazandırmak anlamına gelmektedir. 15 Şaban 1017/24 Kasım1608 tarihli belgede Boyacı Mahallesi’nden Şaban bin Hacı Mehmed, mahallede bulunan evini ve Koca mihav mezrasında bulunan 800 tiğek bağını ve Koyun Hanı yakınında bulunan bir dip ceviz ağacını kızı Hatice’ye hibe ve temlik ettiği kayıtlıdır.²⁵

III- Sosyal İçerikli Vesikalar

Osmanlı kadısının görevlerinden biri de şehrin diğer askerî-idarî yöneticileriyle birlikte çeşitli nitelikteki sosyal olayları çözmektir. Kadı, şehrin askerî-idarî yöneticilerinin tespit ettikleri ve mahkemeye

²² GŞS. 11- 91/343.

²³ GŞS. 11- 29/108.

²⁴ GŞS. 11- 6/26.

²⁵ GŞS. 11- 6/25.

yansıttıkları davalara, İslam hukuku ve kanunnamelere uygun olarak bakardı. Bu nitelikteki olayların hepsi şer’iyye sicillerine düzenli olarak geçirilirdi.

Sosyal içerikli vesikaları iki kısımda ele alarak incelemeyi uygun bulduk. Birinci kısımda genel anlamda yaralama, öldürme, hırsızlık vb. şahsi olaylar ve bunlarla ilgili idarî-cezaî uygulamalar ele alınmıştır. İkinci kısımda da, toplumun temel taşı olarak değerlendirilen ailenin sosyal ve ekonomik yapısını oluşturan öğeler incelenmiştir.

1- Genel Nitelikli Vesikalar

a- Cinayet, Yaralama ve Dövme

Çeşitli nedenlerle şehirde meydana gelen öldürme, yaralama ve darp olayları ve bunların sonuçları hakkındaki kayıtlardır. Mesela, Şaban 1017/Kasım 1608 tarihinde Tarla-i Cedid Mahallesi’nden Ahsen binti Mehmed adlı kadın mahkemeye giderek kocası Göcek Mehmed’in, Bozkoyunlu cemaati tarafından katl edildiğini ve bu olayın bazı kimseler tarafından görüldüğünü söyleyerek bu kişilerin ifadesinin alınmasını talep etmiştir. Kadı olayı Mehmed bin Hacı Yahya ve Emin bin Hasan’a sormuş bu kişilerin *Mehmed’i cemaati Bozkoyunlu katl etti biz gördük* şeklinde cevap vermeleriyle dava kayıtlara geçmiştir.²⁶ 19 Zilhicce 1017/26 Mart 1609 tarihinde ise Ayntab muhtesibi olan Mehmed Çelebi’nin davası mahkeme kayıtlarına geçmiştir. Mehmed Çelebi, Osman Bey ibn Ali adlı kişinin sakalına yapışarak sakalını yolduğunu ve kendisini dövdiğünü söyleyerek yargılanmasını talep etmiştir. Osman Bey ise Mehmed Çelebi’de 115 kuruş parası olduğunu, talep ettiğinde Mehmed Çelebi’nin vermediğini bunun üzerine kendisini dövüp sakalını yolduğunu söylemiştir.²⁷

²⁶ GŞS. 11- 27/103.

²⁷ GŞS. 11- 173/673.

b- Hırsızlık

Bir başkasına ait olan eşyayı almak anlamına gelen hırsızlık toplumda iyi karşılanmayan davranış şekillerindedir. Sicil defterlerinde yer alan bu vesikalar, dönemin sosyal yapısını ve bu yapının ortaya çıkardığı çeşitli aksaklıkları aydınlatması bakımından önemli verilerdir. Mesela Osman bin El-hac Ali 1017 Şaban’ın 28. gecesini (16087 Aralık gecesini) Eyüboğlu Mahallesi’nde Halil adlı kimsenin evine girerek kendisinin Halil’den satın aldığı bir miktar darı ve pekmezini çalan Hasan bin Murad’ı mahkemeye şikâyet etmiştir.²⁸

c- Eşkîyalık ve Gasp

XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti’nin genelinde meydana gelen ekonomik ve siyasi buhran Ayntab şehrine de yansımış ve 1606’da Canboladoğlu Ali İsyani etkisini göstermiştir. Sicil defterine bu isyanın etkileri ile ilgili kayıtlar yansımıştır. İsyani sırasında halkın gördüğü maddi ve manevi kayıplar ve şahsi malların zorla işgal edilmesi ile ilgili vesikaların tümü bu kısımda değerlendirilmiştir. Mesela 26 Şaban 1017/5 Aralık 1608 tarihli kayıta Tışlaki Mahallesi’nden Durmuş bin Mehmed, Canboladoğlu eşkıyasının şehir üzerine geldiği sırada kendisine zulm edip bazı eşyalarını zorla alan Allahverdi bin Ali’yi mahkemeye şikâyet ederek ve uğradığı maddi ve manevi zararlarının giderilmesini talep etmiştir.²⁹

d- Feragat Hücçetleri

Kişinin kendi rızasıyla görevini başkasına devretmesi ya da malından vazgeçtiğine dair belgelerdir. Mesela, 7 Zilhicce 1017/14 Mart 1609 tarihinde Görenos köyünden Hüseyin bin Musa, Güllüce mezrasında Mehmed Bey’in tımarına bağlı 1400 tiğek harap bağından

²⁸ GŞS. 11- 33/125.

²⁹ GŞS. 11- 31/116.

fariğ olduğunu ve her kime verilirse davası olmadığını mahkemede kayıt altına aldirtmiştir.³⁰

e- İhtida Olayları

Kendi rızalarıyla İslam dinini kabul eden ve Müslüman ismi alan zimmilerle ilgili kayıtlardır. Bu belgeler defterin ilk sayfasına kaydedilmişlerdir. Mesela, Hayam karyesinde sakin Hızır veledi Sait din-i batılı terk edip İslam dinini kabul etmiş ve Mehmed ismini almıştır.³¹

f- Şekavet, Kayıplık ve İhbar Olayları

Bu türden vesikalar toplum yapısının sarsılmasına neden olan şekavet ve yine çeşitli nedenlere bağlı olarak gelişen kayıplık halleri ve bu durumların herkese zarar vermesini engellemek amaçlı gelişen ihbar olaylarının hepsini kapsamaktadır. Mesela 12 Ramazan 1017/20 Aralık 1608 tarihinde mahkemeye gelen Ali Neccar Mahallesi’nden Ferzan bin El-hac Hasan, karısı Hatice binti Peri’nin deli olup, Ramazan’ın 9. gününden beri kayıp olduğunu söyleyerek mahalleliden kimseyle bu konuda davası olmadığını kayıt altına aldirtmiştir.³²

g- Su-i Hal Hücetleri

Herhangi bir durum karşısında kişinin kendi isteğiyle hal durumunun mahalleliden sorulduğu kayıtlardır. Bu tür talepler karşısında kadı, mahalleliden kişinin iyi-kötü hallerinin sorulmasını isteyerek mahallelinin tanıklığına göre karar vermektedir. 18 Şevval 1017/25 Ocak 1609 tarihinde, Canboladoğlu sekbanlarından vesaire eşkiyadan firar edenlerin teftişine memur olan Ali Bey, Karakoyun köyünden Ebubekir adlı kişinin sekban olduğunu düşündüğünden sorgulanmasını talep etmiştir. Bunun üzerine Ebubekir sekban olup olmadığını köy ahalisinden sorulmasını istemiştir. Köy ahalisinin

³⁰ GŞS. 11- 162/619.

³¹ GŞS. 11- 0/1.

³² GŞS. 11- 53/198.

mezbur Ebubekir'in sekban olduğunu bilmeyiz ve sekban ile bir arada olduğun görmedik şeklindeki beyanatlarından sonra mezbur Ebubekir'e nesne lazım gelmeyüp vaka kayd olundu ibareleriyle dava kayıtlara geçmiştir.³³

h- Genel Ahlaka Aykırı Fiiller

Topluma aykırı hareket ederek genel ahlakın bozulmasına hizmet eden kişilere ait davaların hepsini kapsamaktadır. Kamusal alan özelliği taşıyan mahallelerde birlikte yaşamak, mahallede yaşayanlara çeşitli sorumluluklar yüklemektedir. Aynı mahallede yaşayanların özellikle toplumsal anlamda huzursuzluğa neden olacak fuhuş, gammazlık vb. konularda ortak hareket ettiklerini ve yaptırım güçlerini kullanmaya yöneldikleri görülmektedir. Mesela, 16 Zilhicce 1017/23 Mart1609 tarihinde şehir subaşısının izhariyle Eblehan Mahallesi'nde yaşayan Teslime, Ayşe ve Ahsen hakkında yapılan soruşturmada kadı, bu hatunların durumlarının mahalle ahalisinden sorulması istenmiştir. Mahalle ahalisinin *mezburelerin evlerine levendat girüp çıkar üçü dahi yaramazdırlar*, şeklindeki beyanatlarıyla dava kaydedilmiştir.³⁴

2- Aile Yapısı İle ilgili Kayıtlar

a- Vasi Tayini

Kendi malını yönetemeyecek kadar küçük olup velisi ölen yetim çocukların, çeşitli davalarını yürütmek için akrabalarından birinin ya da güvenilir birinin mahkeme tarafından vasi tayiniyle ilgili bütün kayıtları kapsamaktadır. Mesela 18 Şaban 1017/26 Kasım 1608 tarihinde Şhreküstü Mahallesi'nde ölen Yusuf'un küçük oğlu Osman'a amcası Hamza mahkeme tarafından vasi seçilmiştir.³⁵

³³ GŞS. 11- 96/362.

³⁴ GŞS. 11-171/663.

³⁵ GŞS. 11-16/61.

b- Vekil Tayini

Çeşitli nedenlerle mahkemeye gelemeyecek durumda olan kişilerin, davalarını yürütmek için birine vekâlet verdiği kayıtları kapsamaktadır. 16 Şaban 1017/25 Kasım 1608 tarihinde Ahsen binti İsmail mahkemede Osman bin Hüseyin’i, Osman adlı kişiyle olan alacak verecek davası için vekil tayin etmiştir.³⁶

c- Nişanlılık, Evlilik ve Mihr Talebi

Toplumda ailenin oluşmasını sağlayan aşamalarla ilgili bütün kayıtları kapsamaktadır. Bu kayıtlar çiftlerin ve çevrenin ailenin oluşumundaki fonksiyonunu göstermesi açısından önemli bilgiler içermektedir. Bu türden belgelerde sadece Müslümanlara ilgili bilgilere değil aynı zamanda gayrimüslimlerin yaşantıları hakkında bilgilere de ulaşmak mümkündür. 5 Zilhicce 1017/12 Mart 1609 tarihinde Yahudi taifesinden Halife Veledi Yasef’in davası kayıtlara geçmiştir. Halife, Arslan adlı kişinin kızı Şehren’in nişanlısı olup nişanlılığı süresince verdiği para ve hediyeleri nişanlılığı bozulunca geri talep etmiştir.³⁷

d- Boşanma

Evli çiftlerden birinin ya da her ikisinin kendi arzusu ile toplumda geçerli norm veya adetlere göre evlilik birliğini sona erdirmeleriyle ilgili ve bu boşanmadan dönme çabalarında olan kişilerin bütün davalarını kapsamaktadır. Mesela, 11 Muharrem 1017/27 Nisan 1608 tarihinde Şhreküstü Mahallesi’nden Zekeriya ibn El-hac Muhiddin, Ayşe binti Alâeddin ve Ayşe binti Ali adlı iki karınsıyla olan geçimsizliklerini gerekçe göstererek her birinin nafakaları için beşer kuruş verip talak-ı bain boşadığını mahkemede kayıt altına aldirtmiştir.³⁸

e- Nafaka ve Kisve Tayini

³⁶ GŞS. 11-10/42.

³⁷ GŞS. 11-155/600.

³⁸ GŞS. 11-50/189.

Yetim ve kimsesiz çocukların ve kocalarından ayrılan kadınların iddet³⁹ süresince günlük ihtiyaçlarını karşılamak için mahkeme tarafından tayin edilen ücretlerle ilgili bütün kayıtları kapsamaktadır. Bu ücretler duruma göre kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. 7 Ramazan 1017/1 Aralık 1608 tarihinde Eblehan Mahallesi’nden ölen Canbolad’ın Zeynel ve Hamza adlı iki oğluna amcaları Abdurrahman’ın talebiyle yevmi iki şahı nafaka ve kisve tayin olunmuştur.⁴⁰

f- Tereke ve Miras Kayıtları

Ölen birinin mallarını herhangi bir haksızlığa meydan vermeden, varisleri arasında taksim eden davalarla ilgili kayıtları içermektedir. Mahkeme yetkilileri ölen kişinin evine gider bütün mallarını deftere kaydeder kişinin borçları ve yapılan masraflar düştükten sonra kalan miktarı şer’i usullere göre varisler arasında taksim edilirdi. Mesela, 18 Şaban 1017/27 Kasım 1608 tarihinde Ammi Mahallesi’nde ölen Ömer bin Kara Hızır’ın varisleri mahkemeye müracaat ederek mirasın adil olarak taksimini istemeleri üzerine mahkeme müteveffanın mallarını ve parasını varisleri arasında adil bir şekilde paylaşmıştır.⁴¹

g- Reşit Olma

İşleri vasiler aracılığıyla yürütülen çocukların buluşa erince mahkemeye gelerek reşit olduklarını içeren bütün kayıtları kapsamaktadır.16 Şaban 1017/25 Kasım 1608 tarihinde Kayapınar köyünden Halil bin Hasan Ali mahkemeye gelerek *hala on altı yaşındayım baliğ oldum* diye ikrarda bulunmuş ve durumunu tasdik ettirerek kayıtlara geçirmiştir.⁴²

³⁹ İddet: Kocasından ayrılan yada kocası ölen kadının, başkası ile evlenebilmesi için, üç defa

⁴⁰ GŞS. 11-45/171.

⁴¹ GŞS. 11-13/51.

⁴² GŞS. 11-9/36.

IV- Vakıflarla İlgili Vesikalar

a- Vakıf Mallarının İcareye Verilmesi

Toplumun ve insanlığın menfaati için şahsi tasarruf hakkından vazgeçip, mal ve servetin kamulaştırılması anlamına gelen vakıflara gelir sağlayan her türlü akarlarının kiraya verilmesiyle ilgili kayıtlardır. 14 Şaban 1017/2 Kasım 1608’de Mihaliye Medresesi’nde müderris olan Mevlana Abdülkerim Efendi medrese vakfına ait olan Pazarbaşındaki bir bâb bakkal dükkânını her ayda 7,5 şahiye İbrahim Çelebi’ye kiraya vermiştir.⁴³

b-Vakıf Alacakları İle ilgili Kayıtlar

Toplumda sosyal yardımlaşmaya ve dayanışmaya hizmet eden vakıflar aynı zamanda zor durumda kalan kişilerin ödünç para temin etmek için başvurduğu kuruluşlardı. Bu tip vesikalar vakıflardan borç alan kişilerle ilgili bütün kayıtları kapsamaktadır. Mesela İbn-i Şeker Mahallesi’nde vakıf akçesine müteveli olan El-hac Osman bin Abdurrahman vakıf akçesine borcu olan müteveffa Muhsin’in borcunu kardeşi Hacı Ali’den mahkeme aracılığıyla talep etmiştir.⁴⁴

c- Diğer

Vakıflarla ilgili kayıtları kapsayan çeşitli konulara dair kayıtları kapsamaktadır. Bunlardan biri Devlet adlı hatunun vakfettiği kelam-ı şerif ile alakalıdır.⁴⁵

V- Askeri Nitelikli Vesikalar

Şehirde yaşayan yeniçerilerle ilgili bütün kayıtları kapsamaktadır. Bunlar Ayntab’da bulunan dergâh-ı âli yeniçerileri ve yasakçılar zümresine ait kayıtlardır.

⁴³ GŞS. 11-6/24.

⁴⁴ GŞS. 11-50/190.

⁴⁵ GŞS. 11-0/3.

VI- Diğer Vesikalar

Yukarıda sıralanan bütün bu vesikaların dışında çeşitli konularla ilgili kayıtlar da sicillere yazılmıştır. Hiçbir sınıflamaya dâhil edemediğimiz, defterdeki bozulma nedeniyle okunamayan ve Arapça yazılmış davalar diğerleri başlığı altında değerlendirilmiştir.

Sonuç

Yukarıda verilen belge sınıflandırılmasından da anlaşıldığı gibi, şer’iyye sicilleri ait oldukları dönemlere ait çok değişik belgeleri ihtiva etmektedirler. Özellikle şehir çalışmalarıyla ilgilenen araştırmacılar için oldukça önemli kaynaklar olan sicillerden yararlanmak zaruri bir hal almaktadır. Bu açıdan sicillerin fihristlerinin yapılması araştırmacılar açısından aranan belgelerin kolaylıkla bulunmasını sağlayacaktır. Yine sicillerin fihristleri yapılması tek nüsha olarak muhafaza edilmeye çalışılan defterlerin yıpranarak yok olmasını da önlemeye katkı sunacaktır.

Bu çalışmada Ayntab mahkemesine intikal eden ve 11 numaralı defter olarak bilinen defterdeki davaların ve cezaî uygulamaların tasnifini yapmaya çalıştık. Tasnif sonunda bir sicilin incelenmesinin bile şehir tarihinin aydınlatılması açısından önemli olduğu kanısına vardık.

Tablo I

DAVA TİPİ (N)			SAYI (%)	DAVA NO
İdarî Nitelikli Vesikalar (14)		a)Atama ve Aziller	6 (0,85)	38, 122, 134, 135, 148, 466
		b)Kalede Ambar Olunan Mühimmat Hakkında	1 (0,14)	376
		c)Tamir İle İlgili Olanlar	2 (0,28)	340, 511
		d)Tımar Tasarrufu ve Yaşanan Sorunlar İle ilgili Olanlar	5 (0,1)	62, 215, 430, 448, 569
İktisadi ve Mali Nitelikli Vesikalar (486)	I) Alacak-Verecek Davalarıyla İlgili Olanlar (298)	Alacak-Verecek Davaları	142 (20,17)	12, 15, 17, 20, 28, 31, 34, 35, 40, 44, 49, 53, 57, 66, 69, 72, 74, 78, 81, 86, 88, 93, 98, 105, 112, 114, 115, 138, 144, 149, 158, 161, 162,164, 167, 168, 194, 204, 207, 211, 233, 238, 241, 246, 253, 255, 256, 257, 272, 274, 278, 281, 282, 295, 296, 299, 302, 305, 316, 317, 324, 326, 333, 334, 336, 337, 339, 350, 352, 359, 360, 386, 387, 391, 393, 394, 406, 407, 413, 423, 429,431, 435, 437, 443, 446, 447, 452, 455,

				457, 460, 471, 475, 476, 483, 484, 494, 497, 501, 502, 507, 514, 515, 516, 524, 527, 533, 534, 541, 546, 548, 550, 551, 554, 562, 563, 565, 571, 572, 573, 577, 578, 579, 613, 614, 620, 623, 624, 635, 640, 641, 646, 651, 658, 675, 676, 683, 685, 690, 691, 692, 701
		Alacak- Verecek Karşılığı Rehin Bırakma	4 (0,57)	39, 90, 141, 586
		Alacak- Verecek Davalarında Sulh	6 (0,85)	32, 292, 370, 389, 400, 424
		Deyn İbaresini Kullanılan Alacak- Verecek Davaları	54 (7,67)	8, 11, 14, 16, 47, 54, 56, 58, 70, 73, 87, 94, 95, 109, 124, 127, 145, 152, 153, 157, 159, 160, 163, 178, 181, 183, 205, 219, 221, 227, 234, 261, 262, 273, 276, 277, 301, 313, 345, 347, 353, 358, 368, 395, 421, 442, 444, 465, 567,

				592, 597, 655, 688, 703
		Alacak- Verecek Davalarında Takas ve Emanet İle İlgili Olan Vesikalar	42 (5,97)	91, 99, 132, 140, 180, 184, 187, 195, 201, 202, 210, 237, 240, 248, 267, 269, 298, 303, 323, 341, 377, 397, 399, 415, 426, 427, 456, 458, 480, 505, 517, 539, 564, 582, 584, 596, 605,621, 660, 661, 687, 693
		Kefalet Hesabıyla Görülen Alacak- Verecek Davaları	20 (2,84)	10, 83, 92, 96, 97, 100, 104, 228, 229, 232, 304, 342, 348, 366, 367, 477, 488, 585, 696, 704
		Tasarruf Sorununa Dayalı Meydana Gelen Alacak- Verecek Davaları	30 (4,26)	13, 22, 128, 129, 165, 179, 297, 356, 357, 375, 392, 467, 479, 482, 492, 519, 520, 521, 522, 531, 549, 555, 561, 593, 599, 603, 616, 670, 699, 702
	II) Satışlar (171)	Mir-i İçin Yapılan Satışlar	13 (1,85)	18, 19, 33, 59, 175, 203, 213, 216, 222, 223, 330, 472, 473
		Ev satışları İle ilgili Olanlar	33 (4,69)	6, 7, 64, 84, 113, 123, 131, 142, 217, 220, 226, 230, 264, 270, 310, 311, 338, 380, 404, 449,

				470, 491, 496, 512, 525, 552, 581, 604, 618, 636, 659, 677, 679
		Bağ Satışları	76(10,80)	23, 27, 29, 30, 37, 45, 60, 67, 68, 76, 110, 118, 119, 121, 126, 143, 151, 174, 185, 186, 188, 191, 196, 208, 242, 243, 258, 259, 265, 268, 275, 285, 286, 307, 309, 312, 314, 327, 331, 332, 344, 355, 364, 384, 403, 411, 425, 434, 440, 441, 453, 474, 478, 481, 485, 486, 489, 510, 532, 540, 553, 587, 589, 591, 598, 643, 647, 650, 657, 672, 678, 681, 686, 689, 694, 698
		Bostan, Bahçe, Arazi ve Ağaç Satışları	29 (4,12)	9, 71, 101, 172, 197, 199, 212, 244, 251, 266, 279, 287, 290, 315, 351, 363, 365, 374, 396, 412, 432, 459, 490, 500, 622, 631, 644, 654, 684
		Dükkân ve Değirmen Satışları	11 (1,56)	193, 319, 349, 382, 402, 416, 417, 420, 433, 504, 656

		Diğer Satışlar	9 (1,28)	133, 170, 346, 508, 580, 601, 642, 662, 700
	III) Mukataa İle İlgili Vesikalar (2)		2 (0,28)	284, 361
	IV) Vergilerle İlgili Kayıtlar (2)		2 (0,28)	343, 450
	V) Narh Kayıtları (1)		1 (0,14)	108
	VI) İcare İşleriyle İlgili Kayıtlar (9)		9 (1,28)	26, 52, 117, 166, 177, 182, 408, 414, 461
	VII) Hibe Ve Temlikle İlgili Kayıtlar (3)		3 (0,43)	25, 294, 503
Sosyal Nitelikli Vesikalar (192)	I) Genel Nitelikli Vesikalar (56)	Cinayet, Yaralama ve Dövme	5 (0,71)	46, 103, 369, 371, 673
		Hırsızlık	20 (2,84)	75, 80, 111, 125, 192, 283, 289, 373, 439, 535, 537, 542, 543, 595, 625, 626, 627, 628, 629, 666
		Eşkıyalık ve Gasp	11 (1,56)	43, 116, 231, 239, 247, 254, 280, 321, 388, 547, 570
		Feragat	6 (0,85)	249, 602, 619,

	Hüccetleri		633, 653, 682
	İhtida Olayları	2 (0,28)	1,2
	Şekavet, Kayıplık ve İhbar Olayları	3 (0,43)	102, 198, 680
	Su-i Hal Hüccetleri	2 (0,28)	21, 362
	Genel Ahlaka Aykırı Fiiller	7 (0,99)	293, 325, 639, 663, 665, 667, 668
II)Aile Yapısı İleİlgili Kayıtlar (84)	Vasi Tayini	33 (4,69)	61, 82, 136, 150, 156, 169, 173, 206, 218, 291, 335, 354, 372, 383, 385, 401, 405, 418, 428, 438, 454, 462, 463, 464, 468, 487, 545, 557, 560, 575, 576, 637, 695
	Vekil Tayini	11 (1,56)	42, 209, 250, 252, 263, 381, 513, 559, 568, 590, 674
	Nişanlılık, Evlilik ve Mihr Talebi	6 (0,85)	107, 322, 379, 498, 499, 600
	Boşanma	9 (1,28)	106, 189, 225, 271, 300, 409, 528, 538, 574
	Nafaka ve Kisve Tayini	9 1,28)	77, 171, 200, 260, 308, 523, 526, 638, 669

		Tereke ve Miras Kayıtları	14 (1,99)	51, 320, 469, 556, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 648, 649, 697
		Reşit Olma	2 (0,28)	36, 509
	III) Vakıflar (52)	Vakıf Mallarının İcareye Verilmesi	42 (5,97)	24, 41, 48, 50, 55, 63, 65, 89, 120, 130, 137, 139, 147, 155, 176, 224, 235, 245, 306, 318, 328, 378, 390, 410, 419, 422, 451, 493, 495, 506, 518, 529, 530, 544, 566, 594, 615, 617, 630, 634, 645, 671
		Vakıf Alacakları İle İlgili Davalar	7 (0,99)	4, 5, 79, 146, 190, 288, 436
		Diğer	3 (0,43))	3, 329, 558
Askeri Nitelikli Kayıtlar (2)			2 (0,28)	214, 632
Diğer Kayıtlar (10)			10 (1,42)	85, 154, 236, 398, 445, 536, 583, 588, 652, 664
TOPLAM			704 (100)	

Kaynakça

ALTINÖZ İsmail, “Dulkadir Eyaletinin Kuruluşunda Antep Şehri (XVI. Yüzyıl)”, *Cumhuriyetin 75. Yılına Armağan Gaziantep*, (edit. Yusuf Küçükdağ), Gaziantep 1999, s.89- 146.

ALTINÖZ İsmail, *Dulkadir Eyâletinin Kuruluşu ve Gelişmesi*, Kahramanmaraş 2009.

ÇINAR Hüseyin, “18. Yüzyılda Ayıntab (Antep) Sancağı'nın İdari ve Mali Yapısı”, *Selçukludan Cumhuriyete Şehir Yönetimi*, (Editör: Erol Özvar-Arif Bilgin), İstanbul 2008,s.267- 297.

ÇINAR Hüseyin, *18. Yüzyılın İlk Yarısında Ayntab Şehri'nin Sosyal ve Ekonomik Durumu*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000.

Gaziantep İl Yıllığı 2002, Gaziantep 2002.

GENÇ, Mehmet, “18. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi ve Savaş”, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Ekonomi*, İstanbul 2003, s.211–225.

İLGÜLER Mücteba, “ Şer’iye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru ”, *İÜTD*, İstanbul 1974, Sayı:28–29, s.123- 166.

İNALCIK Halil, “Osmanlı'da Raiyet Rüsümü”, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, İstanbul 1993, s.31–67.

PAMUK Şevket, *100 Soruda Osmanlı- Türkiye İktisadi Tarihi 1500- 1914*, İstanbul 1993.

YILMAZÇELİK İbrahim, “1750- 1752 (H.1164- 1165) Tarihli Gaziantep Şer’iyye Sicilinin Tanıtımı ve Fihristi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Elazığ 2002, Sayı:1, Cilt:12, s.325- 352.

YILMAZÇELİK İbrahim, “Şer’iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru Diyarbakır Şer’iyye Sicilleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı:90, Haziran 1994, s.41- 62.

YILMAZÇELİK İbrahim, *Diyarbakır Şer’iyye Sicilleri (Katalog ve Fihristleri)*, Ankara 2001.

Künye:

Koçak, Zülfiye, “1017 (M.1608–1609) Tarihli Ayntab Şer’iyye Sicilinin Tanıtımı ve Fihristi”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi III*, (2012):172-199.